

2. Положення про забезпечення академічної доброчесності у Національному університеті харчових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1oQjQf1Qn4peCf1PXKXGVAJ-vmRCCqde/view>

3. Регламент роботи комісії з питань академічної етики Національного університету харчових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1nOtD2ZefG_wmZ4BYesD6j-dlWb-xJRKp/view

4. Регламент перевірки на академічний плагіат кваліфікаційних робіт здобувачів освіти, рукописів дисертацій та монографій, рукописів статей, поданих до публікування у періодичних наукових виданнях, у Національному університеті харчових технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/10Hn0IMxsl3d0FWpBTpNRRaasZ_BXvvqd/view

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-69>

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У НАВЧАННІ: ПОТОЧНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Єделєв Р. С.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри міжнародного права

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) призвів до необхідності переосмислення не тільки процесу навчання та академічних досліджень, зокрема в частині дотримання здобувачами і дослідниками академічної доброчесності. Така необхідність переосмислення процесу навчання виникає вже далеко не вперше (згадаймо лише винайдення калькулятора, персонального комп'ютера, інтернету). А звичний зараз термін «компонування інтегральних мікросхем» ще пів століття тому викликав у пересічних осіб таке ж нерозуміння, яке терміни «блокчейн» чи «велика мовна модель» можуть викликати у сучасної людини.

Такі переосмислення видаються більш-менш вдалими, якщо дивитися на них через кільканадцять років після появи виклику, коли всі ці терміни стають звичними, зрозумілими і такими, що поступово сповільнюються у розвитку.

Академічна доброчесність теж була причиною переосмислення навчання і досліджень. Розвиток технологій значно спростило здобувачам освіти і дослідникам можливість видати чужі думки за свої та представити чужі знання і уміння за свої знання і уміння. Оскільки людина є істотою раціональною і зазвичай шукає найшвидший і найпростіший шлях досягнення мети (отримання диплома, а не знань – і саме в цьому криється найбільша проблема), то такі дії стали і досі є вкрай поширеними. Але, зважаючи на існуючий компроміс у суспільстві щодо того, що такі дії не є прийнятними, з'явилася концепція «академічної доброчесності», яка зараз є закріпленою в нормативних документах ледь не всіх закладів вищої освіти світу та законодавствах великої кількості держав світу. А порушення академічної доброчесності завжди є підставою відповідальності здобувача освіти.

Використання ШІ у навчанні та дослідженнях – це вкрай потужний інструмент, який може значно спростити і навчання, і дослідження. При цьому таке використання не може бути забороненим, бо тоді здобувач освіти не здобуде важливих навичок і умінь, які необхідні у сучасному світі. Тобто є вимога визначення доброчесності використання ШІ у навчанні і дослідженнях.

Правила академічної доброчесності університетів видаються найбільш пристосованими для цього. Принаймні для того, щоб запустити процес суспільного обговорення допустимих меж використання ШІ і вироблення такого необхідного суспільного консенсусу щодо вказаних меж. Без загальноприйнятого підходу складно уявити ефективність такого регулювання.

В цьому є складність нинішньої ситуації. Беззаперечно, що людство знаходиться лише на початковому етапі використання ШІ. Складно уявити, які форми матиме використання ШІ через рік або два. Це породжує проблему, що закріплення певної норми станом на зараз може видатися абсолютно беззмістовним і неефективним. А зміна норм щороку може взагалі негативно вплинути на довіру до правил академічної доброчесності.

Саме тому вкрай актуальним є вивчення досвіду найкращих університетів світу в частині регулювання використання ШІ у навчанні та дослідженнях і активна участь в спробах знайти найкраще регулювання.

За результатами аналізу нормативних документів п'яти кращих університетів світу (ці університети однакові в *The Times Higher Education World University Rankings 2024* і *QS World University Rankings 2024*, різняться лише порядком) було встановлено, що жоден з цих університетів станом на зараз не регулює використання ШІ на нормативному рівні.

Оксфордський університет у жовтні 2023 опублікував ґрунтовне дослідження щодо використання генеративного ШІ в академічній діяльності [1], яке не містить конкретних вказівок чи рекомендацій. При цьому ще в лютому 2023 року було вказано, що несанкціоноване використання ШІ для іспитів або авторських робіт заборонено, а подальші вказівки для студентів будуть видані найближчим часом [2], чого не сталося і досі. Здобувачів закликають дотримуватися належної академічної практики і щодо ШІ [2].

Массачусетський технологічний інститут на веб-сторінці, присвяченій академічній доброчесності, не розміщує інформації щодо використання ШІ [3].

Стенфордський університет має веб-сторінку, присвячену використанню ШІ, яка містить конкретні вказівки, що вважатиметься порушенням правил університету, в тому числі академічної доброчесності, захисту і використання даних. Такий підхід видається найбільш повним і всеохоплюючим [4]. Але і тут мова про йде про застосування існуючих правил, а не про розробку нових. Крім того, було розроблено керівництво для викладачів, включно з прикладами речень, які можуть додати до програм [5].

Гарвардський університет також розробив принципи використання генеративного ШІ. Чітко підкреслено, що не розробка нової політики, а спроба застосування вже існуючих норм до нового виклику [6].

Кембриджський університет розмістив інформацію, що використання ШІ може становити порушення академічної доброчесності, оскільки згенерований ШІ текст не є авторською роботою здобувача освіти [7].

Таким чином, констатуємо відсутність станом на жовтень 2023 року спеціального регулювання використання ШІ у навчанні в кращих університетах світу. Спільними є розуміння ризиків, які породжує таке використання ШІ, і спроби врегулювання такого використання вже існуючими нормами, в тому числі щодо академічної доброчесності. Але усі університети відзначають, що нові політики зараз розроблюються. Результатом такого розроблення, як видається, стануть оновлення правил академічної доброчесності шляхом додавання до них окремих норм щодо доброчесного використання ШІ.

Список посилань

1. Beyond ChatGPT: The state of generative AI in academic practice for autumn 2023. URL: https://ctl.ox.ac.uk/sites/default/files/ctl/documents/media/beyond_chatgpt_-_state_of_ai_for_autumn_2023_correct.pdf.
2. Unauthorised use of AI in exams and assessment. URL: <https://academic.admin.ox.ac.uk/article/unauthorised-use-of-ai-in-exams-and-assessment>.
3. Academic Integrity at MIT. A Handbook for Students. URL: <https://integrity.mit.edu>.
4. Responsible AI at Stanford. Enabling innovation through technology, guidelines, and policy. URL: <https://uit.stanford.edu/security/responsibleai>.
5. Artificial Intelligence Teaching Guide. URL: <https://teachingcommons.stanford.edu/teaching-guides/artificial-intelligence-teaching-guide>.
6. Guidelines for Using ChatGPT and other Generative AI tools at Harvard. URL: <https://provost.harvard.edu/guidelines-using-chatgpt-and-other-generative-ai-tools-harvard>.
7. Plagiarism and Academic Misconduct. Artificial Intelligence. URL: <https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/what-academic-misconduct/artificial-intelligence>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-70>

ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ОДНІЇ ІЗ СКЛАДОВИХ ЯКІСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Ждан М. Д.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О. І. Процевського
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Преамбула Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року зазначає, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави. При цьому, метою